

Джерело: Письменний В.В. Місцеві податки та збори як джерело формування власних фінансових ресурсів місцевого самоврядування // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації: зб. тез доповідей П'ятої міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, 21–23 лют. 2008 р., м. Тернопіль. – Ч. 2. – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – С. 171–173.

Письменний Віталій

Тернопільський національний економічний університет

**МІСЦЕВІ ПОДАТКИ ТА ЗБОРИ ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ВЛАСНИХ
ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

За роки незалежності підсистема місцевого оподаткування в Україні була не орієнтована на фінансове забезпечення надання локальних благ. Із одного боку, низька питома вага місцевих податків і зборів у структурі доходів місцевих бюджетів об'єктивно не давала змогу органам місцевого самоврядування бути фінансово незалежними, а відтак суттєво впливати на економічні та соціальні процеси в регіонах. З іншого боку, наявність платежів, витрати на адміністрування яких перевищували власні податкові надходження до місцевих бюджетів призвело до того, що окремі місцеві податки і збори виявилися економічно неефективними, тому недоцільними для впровадження. Враховуючи загальносвітовий досвід локального оподаткування, тенденцію децентралізації державної влади, розвиток регіоналізму та демократії, така ситуація стала яскравим прикладом не тільки стагнації, а й регресу підсистеми місцевого оподаткування. Сьогодні цілком зрозумілим є те, що без її удосконалення не можливо фінансувати соціальну сферу і регулювати економічну діяльність територіальних громад.

Практика формування доходів місцевих бюджетів протягом 1997–2006 рр. свідчить про збільшення обсягу надходжень місцевих податків і зборів із 360,2 млн. грн. у 1997 р. до 642,3 млн. грн. у 2006 р. Поштовхом до цих зрушень, незважаючи на скасування низки платежів, стало поширення практики впровадження місцевих податків та зборів на основі рішень міських, селищних і сільських рад, зменшення заборгованості зі сплати, посилення контрольних дій за справлянням тощо. Щоправда, аналізуючи їх питому вагу в структурі доходів місцевих бюджетів необхідно констатувати достатньо низьку фіскальну роль вказаних платежів, питома вага яких у 2006 р. становила в середньому 1,6%. При цьому більшість коштів надходила тільки до бюджетів великих міст, а саме: Дніпропетровська, Донецька, Запоріжжя, Києва, Луганська, Львова, Одеси, Харкова та Хмельницького. Натомість у сільських населених пунктах через нерівномірний географічний розподіл бази

оподаткування, відсутність об'єктів оподаткування й інші чинники виявлено тенденцію до зниження обсягу надходжень місцевих податків і зборів.

Зазначені аргументи підтверджують необхідність докорінних змін у підсистемі місцевого оподаткування. Тому з метою підвищення ролі та значення місцевих податків і зборів у формуванні власної фінансової бази місцевого самоврядування, скорочення витрат податкового апарату держави на їх адміністрування, зменшення податкового навантаження на платників, а також забезпечення належного нормативно-правового регулювання підсистеми місцевого оподаткування потрібно виробити єдиний концептуальний підхід до проведення в Україні податкової реформи, який зводиться до:

- удосконалення механізму справляння найзначиміших для місцевих бюджетів платежів, а саме: податку з реклами і комунального податку; зборів за припаркування автотранспорту, за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг, за право використання місцевої символіки, курортного і ринкового зборів за рахунок розширення їх бази оподаткування, підвищення граничних розмірів податкових ставок, скасування безпідставних податкових пільг;

- впровадження податку на нерухоме майно (нерухомість) фізичних осіб, віднесення до переліку місцевих платежів екологічного збору у вигляді плати за забруднення природних ресурсів і захоронення шкідливих відходів, скасування плати на розвиток інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури й одночасного впровадження збору за видачу дозволів на будівництво;

- скасування збиткових платежів, витрати податкових органів на адміністрування яких перевищують їх надходження, зокрема зборів з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі, за участь у бігах на іподромі, за виграш на бігах на іподромі, за видачу ордера на квартиру, за право проведення кіно- і телезйомок, за право на проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей;

- забезпечення чіткої реалізації законодавства у сфері місцевого оподаткування шляхом скасування безпідставних рішень міських, селищних і сільських рад, відповідно до яких були впроваджені платежі, що не належать до переліку місцевих податків та зборів, визначеного в Законі України „Про систему оподаткування” і Декреті Кабінету Міністрів України „Про місцеві податки і збори”.

Таким чином, нагальною потребою є побудова такої підсистеми місцевого оподаткування, яка б, із одного боку, забезпечила достатні доходи місцевих бюджетів, утім, з іншого – приймала до уваги зміни в податкоспроможності платників місцевих податків і зборів. Проте, якщо вона не буде гармоніювати із внутрішніми умовами розвитку місцевого господарства, то її функціональні механізми будуть формальними та недієздатними. На нашу

думку, запропоновані зміни в структурі підсистеми місцевого оподаткування покликані збільшити власні податкові надходження місцевих бюджетів, що сприятиме підтриманню на належному рівні суспільного добробуту в регіонах.